

DÜNYA KUPALARINDA EV SAHİBİ OLMA AVANTAJI

Emir GÜNEY

Khas Spor çalışmaları merkezi müdürü

1930 yılından beri her dört yılda bir düzenlenen FIFA Dünya Kupası geçtiğimiz yaz Brezilya'da düzenlendi. Kupayı Almanya kazandı ve ev sahibi olma avantajına sahip, kupanın favorisi olarak gösterilen Brezilya'yı şoka uğrattı. Bu da, "FIFA Dünya Kupası tarihinde ev sahibi olan ülkeler her zaman avantajlı mıdır?" sorusunu gündeme getirdi.

Olimpiyat Oyunları ve FIFA Dünya Kupası gibi küresel kapsamda düzenlenen spor organizasyonları, düzenlendiği ülke ve şehirler için her zaman büyük bir tanıtım imkânı olmuştur. Her ne kadar bu organizasyonların finansal olarak ev sahibine olumlu geri dönüşleri olmayabilirse de, sportif anlamda olumsuz bir etkisi olduğu şimdiye kadar görülmedi. Hatta bu yazıda paylaşılacak istatistikler ev sahibi olmanın olumlu etkisini doğrulamakta.

2014 yazında Brezilya'da düzenlenen FIFA Dünya Kupası, futbol tarihindeki 20. Dünya Kupası olma özelliğini taşıyor. İki 1930'da Uruguay'da düzenlenen bu organizasyon, o zamanki halinden bir hayli uzaklaşmış durumda. 1930'da yapılan ısrarlı davetlere rağmen ancak 13 takımla oynanabilen bu turnuvaya günümüzde 200'den fazla ülke iki sene boyunca yaptıkları eleme maçları sonucunda katılabiliyor. Kupanın günümüzdeki katılım kontenjanı ise yalnızca 32 takım.

Uruguay'ın ilk ev sahibi olma unvanına ulaşmış olması bir tesadüf veya kayırmacılık sonucu olmuş değil. Uruguay futbol millî takımı 1924 ve 1928 Olimpiyat Oyunları'nda altın madalya kazanan ve o zaman dünyanın en iyisi olarak kabul edilen bir takım. Dolayısıyla ilk defa dünya çapında bir futbol turnuvası düzenleneceği zaman akla ilk gelen ülke Uruguay olmuş. Aynı zamanda 1930 yılı Uruguay Anayasası'nın yazılışının da yüzüncü yılına denk geliyor. Dolayısıyla bu Latin Amerika ülkesinin ilk kupaya ev sahipliği yapmış olması için birçok geçerli sebebi var.

Uruguay ilk Dünya Kupası'nı kazandığında kimse şaşırmamış. Hatta finalde Arjantin'i 4-2 yendikleri maçın ilk yarısı Arjantinlilerin getirdiği topla oynanmış ve 2-1 Arjantin öne geçmiş. İkinci yarıda ise Uruguaylıların topu ile oynanınca maçı Uruguay 4-2 kazanmış ve ilk kupanın sahibi olmuş. Ev sahibi olma avantajını daha ilk organizasyonda bile görebiliyoruz.

Dört yılda bir düzenlenen futbolun bu zirve organizasyonunda her turnuva sonrası ev sahipliği yapmak için de bir yarış ortaya konuyor. Ev sahibi ülkenin elemelere katılmadan doğrudan turnuvaya giriş hakkının olmasının yanı sıra, bu hak aynı zamanda küresel anlamda büyük bir tanıtım ve pazarlama imkânını da bereberinde getiriyor. Dolayısıyla FIFA artık bu seçimi 200'den fazla üyesinin verdiği oylar ile belirlemekte. FIFA'nın oylaması sonucunda kazanan ülkenin bu organizasyonu planlaması için tam yedi senesi var. Yedi sene içerisinde tüm stadyumların, ulaşım ve konaklama imkânlarının ve tüm hizmet planlamasının yapılması gerekiyor. Sonucunda ise ev sahibi takım kendi taraftarları önünde maçlarını oynama avantajına sahip. Taraftar desteği ve kendi stadyumlarında oynamanın avantajı ise genelde ev sahibi takımın beklenenin bir üzerinde sportif başarıya ulaşmasını sağlıyor.

Her ne kadar FIFA tüm dünyayı (altı kıtayı) kapsayan bir organizasyon yapısında olsa da, her dört yılda bir yaptığı bu etkinliği 2002 yılına kadar yalnızca üç kıtada düzenlemişti. 2002'de Güney Kore & Japonya'da ve 2010'da Güney Afrika'da düzenlenen Dünya Kupaları sayesinde bu rakam beş kıtaya ulaştı. Henüz Okyanusya (Avustralya) kıtası bu organizasyona ev sahipliği yapmış değil. Geride kalan 20 kupanın ev sahipliği istatistiklerinde ise Avrupa kıtası açık ara önde: Avrupa (10), Güney Amerika (5), Kuzey Amerika (3), Afrika (1) ve Asya (1).

Ev sahipliği yapan kıtaların kazanma oranlarına baktığımızda

düzenleyici olmanın avantajını açıkça görmekteyiz: Avrupa 9 /10 (%90), Güney Amerika 4/5 (%80), Kuzey Amerika 0/3 (%0), Afrika 0/1 (%0) ve Asya 0/1 (%0). Görüldüğü gibi ev sahipliği yapma hakkı beş kıtaya yayılmış olsa da, mutlu sona ulaşmak yalnızca iki kıtaya nasip olmuş: Avrupa ve Güney Amerika. Bu iki kıtanın diğerlerine göre futbol kültürleri, altyapı imkânları, dünya kupalarına katılırken FIFA'nın sağladığı kontenjanlar ve benzeri diğer avantajları mevcut. Ancak bu iki kıta arasındaki rekabette de ev sahibi olan kıtanın ezici bir üstünlüğü olduğunu görebiliyoruz.

Kıtalar bazında ev sahipliği oranları başlı başına bir ev sahibi avantajı olduğunu bizlere kanıtlar nitelikte. Ülkeler bazında baktığımızda da bu avantajı daha az oranda olsa da yine de görebilmekteyiz. 1930'da Uruguay, 1934'te İtalya, 1966'da İngiltere, 1974'te Batı Almanya, 1978'de Arjantin ve 1998'de Fransa hem ev sahibi hem de şampiyon olma onuruna erişmişler. 20 organizasyonun altısında ev sahibi ülke mutlu sona ulaşmış. Dolayısıyla %30 gibi bir başarı oranı söz konusu.

Başarıyı yalnızca şampiyonluk olarak kabul etmek tabii ki doğru olmaz. 1930'da 13 takım, 1934-1978 tarihleri arasında 16 takım, 1982-1994 tarihleri arasında 24 takım ve 1998'den itibaren de 32 takım bu turnuvada grup aşamasına katılma hakkı kazandılar. Birçok ülke için yalnızca bu kupaya grup aşamasından katılmak bile başarı sayılabilir. Özellikle Afrika ve Asya kıtaları gibi hem altyapı hem de futbolcu gelişiminin diğer kıtalara göre geride kalmış olduğu düşünülürse, bu kıtaların takımlarının yarı final, hatta çeyrek final oynaması bile büyük başarı sayılabilir. Zaten Avrupa, Güney Amerika ve Kuzey Amerika kıtaları dışında bir Dünya Kupası'nda grup aşamasını veya ilk turu geçebilen ilk kıta 1966'da Asya kıtası olmuştur. Afrika kıtası ise grup aşamasını/ilk turu geçebilen ilk takımını görebilmek için 1986 Meksika'yı bekleyecektir.

Son olarak ev sahipliği yapma ve yarı finale kalma oranlarını ülkeler bazında incelersek istatistiksel olarak ev sahibi ülkelerin başarısını da gözler önüne sermiş olacağız. 1930'dan günümüze kadarki 20 organizasyonda ev sahibi ülkenin grup aşamasını/ilk turu geçemediği yegâne kupa 2010 Güney Afrika'dır. Ev sahibi ülkenin bir dünya kupasında yarı finale kalamama durumu ise yalnızca yedi defa gerçekleşmiş.

Dünya Kupası ismiyle tüm dünyayı kapsıyor gibi olsa da başarılı olma istatistiklerine bakıldığında Avrupa ve Güney Amerika kıtalarının ezici bir üstünlüğü gözlerden kaçmıyor. Kupanın tarihinde yarı finale bu iki kıta dışından kalabilen yalnızca iki takım olabilmış: Meksika (1930) ve Güney Kore (2002). Final aşamasına kalabilen ise henüz yok. Her ne kadar Dünya Kupası deniyor olsa da, şimdiye kadar Güney Amerika -Avrupa çekişmesi şeklinde geçen bu organizasyonda umarız önümüzdeki yıllarda daha fazla kıtayı da yarı finallerde ve hatta final maçında görme şansına erişebiliriz.